

Vier argumenten voor andere vorm van pensioenadvies aan DGA en één oplossingsrichting

Laat eigen beheer geen eigen schuld worden!

Jack Borremans

Het opbouwen van pensioen in eigen beheer is een mooi instrument en geeft ondernemers keuzevrijheid bij het inrichten van de oudedagsvoorziening. Het biedt fiscale – lees: inkomens- – voordelen op de korte termijn. Maar wat nu als er aan het einde van de rit niet meer zo veel geld is? Of wanneer de onderneming in zwaar weer zit? Dan is er geen geld, maar wel een extra fiscale verplichting op een moment dat niemand daarop zit te wachten. Zonder pensioenbeheer door DGA en adviseur wordt eigen beheer al snel eigen schuld. Maar wie is de schuldige?

1. Origami-pensioen? Nee, liever niet!

Deze Nederlandse versie van een kunstzinnig oosterse vouwkunst is ontstaan na de opeenvolgende fiscale herzieningen van het Witteveenkader. De abstracte stapeling van regels heeft in de afgelopen tien jaar geleid tot een onnavolgbare pensioenregeling waarvan het cijfermatig deel tot uitdrukking kwam in een fiscale aftrekpost, maar de DGA echt niet snapt wat het betekent. Dit vindt zijn voorlopig hoogtepunt in de Kamp-knip per 1 januari 2014: een verdere versobering van de fiscale opbouw, gecombineerd met de verschuiving van de pensioenleeftijd naar 67 jaar. Met als resultaat, een pensioenregeling met drie of soms wel vier verschillende pensioenleeftijden, met gestapelde pensioenaanspraken. Ontstaan in een tijd waarin de vrijblijvendheid van de fiscale aftrekpost de facto de norm was.

2. Modelovereenkomsten: het Trojaanse paard in elk DGA-pensioendossier

In zekere zin is het origami-pensioen tot kunst verheven door de introductie van de fiscaal beoordeelde pensioenovereenkomsten. Het fiscaal pensioenadvies werd verengd tot een online invul oefening in een voorgeschreven formaat, zelfs gratis te downloaden van de website van de Belastingdienst. Maar met de door onderteke-

ning gecreëerde fiscale aftrekpost stroomde de jaarrekening, ongemerkt, vol met niet in de balans opgenomen verplichtingen, zonder fiscaal voordeel. Daarmee wordt direct een maximale claim op het eigen vermogen gelegd. En daar plukt de DGA nu de wrange vruchten van. Een goed presterende vennootschap die haar aandeelhouder wil belonen voor het ter beschikking gestelde vermogen komt er nu achter dat dit pensioenvirus de aandeelhouder heeft benadeeld. Het eigen vermogen heeft een dwingende aanwending gekregen, ook, en vooral, voor de zogenaamde voorwaardelijke verplichtingen, zoals arbeidsongeschiktheids- en nabestaandenpensioenen.

3. Art. 19b lid 1 Wet Loonbelasting; de facto de nieuwe pensioennorm

Vergeet het Witteveenkader! Hoed u voor de pensioenbazooka: artikel 19b lid 1 Wet Loonbelasting. Dit wetsartikel stamt alweer uit 1995 en was oorspronkelijk bedoeld om oneigenlijk gebruik van pensioen in eigen beheer te bestrijden. Maar in de afgelopen jaren is het de Belastingdienst gelukt om dit artikel zodanig te framen dat iedere handeling met vermogen in en vennootschap met een pensioenverplichting als verdacht te beschouwen. De fiscus gebruikt dit artikel om de facto beleggingsadvies te geven aan de vennootschap. Hoezo? De be-

drijfseconomische realiteit van de vennootschap, ook wel de commerciële waarde genoemd, wordt gelijk gesteld aan de specifieke productkarakteristieken van een levensverzekeraar. De fiscus verplicht de vennootschap om reserves aan te houden die gelijk zijn aan de fictieve koopsom die een levensverzekeraar vraagt voor verzekering van het in eigen beheer opgebouwde pensioen. En de koopsom is een (nagenoeg...) risicoloze rentebelegging. Daarmee fluctueert deze reserve dus met de rente! Deze liquidatiefictie is een typisch voorbeeld van fiscaal grensverkennend gedrag door de Belastingdienst. Oh wee de vennootschap die besluit tot een dividenduitkering en deze fictieve koopsom daarmee opeet. Een aanslag loonbelasting op basis van artikel 19b lid 1 Wet LB ligt op de loer. Vanuit beleggingsperspectief is de pensioen-doelstelling van de vennootschap een doelstelling op lange(re) termijn. De realisatie van die doelstelling is afhankelijk van onder meer de winstgevendheid van de onderneming en het beschikbare eigen vermogen, de (beleggings-)horizon-pensioen in eigen beheer is immers een

belegging van pensioengeld in de eigen onderneming - en het risicoprofiel van de onderneming en DGA. Dat is een doelstelling op lange termijn die dus niet strookt met een puntbeoordeling op de rente op balansdatum. Het is echter wel een doelstelling die juist wel aansluit bij de Richtlijnen voor de jaarverslaggeving voor kleine rechtspersonen. Deze richtlijnen schrijven immers voor dat bij de vaststelling van de bedrijfseconomische waarde moet worden aangesloten bij 'het reëel te verwachten beleggingsrendement!'

De vennootschap die in de jaren voor pensioendatum te maken kreeg met enorme ondernemings- of beleggingsverliezen en er daardoor niet meer in slaagt om de pensioendoelstelling van de vennootschap volledig te realiseren, hoopt op pensioendatum de balans te verlichten door het pensioen (gedeeltelijk) af te stempelen. Er is te weinig vermogen. Maar op basis van de recentelijk toe te passen regels wordt de vennootschap ófwel getroffen door een uithollingsactie door de Belastingdienst door de vrijval te belasten voor de vennootschapsbelasting, ófwel door de kans op een aanslag loonbelasting, omdat er betekenis wordt toegekend aan eerdere dividendonttrekkingen. De afstempelmogelijkheden zijn daarmee doodgeslagen, is mijn stellige verwachting.

Ook de worsteling van de Belastingdienst met de voorwaardelijke indexatiebepaling in de eigen modelovereenkomst komt duidelijk naar voren in de uitvoeringsregels. Deze indexatiebepaling wordt voor de fiscale beoordeling altijd beschouwd als een vaste, onvoorwaardelijke indexatie van 2%. Dat gebeurt vanuit het vaste adagium dat een voorwaardelijk geïndexeerd pensioen altijd meer waard is dan een nominaal pensioen. Maar is een onvoorwaardelijk vast geïndexeerd pensioen om die reden niet nog veel méér waard dan een voorwaardelijk pensioen?

Dit toont eens te meer aan dat de fiscale waarderingsregels voor pensioen in de Wet op de Inkomstenbelasting (artikel 3.26 tot en met artikel 3.29 om precies te zijn) archaisch zijn. De fiscale pensioenverplichting is een mathematische formule die leidt tot slechts één uitkomst: de fiscale pensioenverplichting. Maar daarin wordt, zonder enig realiteitsgehalte, wel gerekend met

een abstracte rekenrente van ten minste 4%. Een lagere marktrente zou immers leiden tot een reëlere, transparante, consistente voorstelling van de feitelijke pensioenverplichting, maar tevens tot een hogere aftrekpost. Maar via het fenomeen van de verborgen verplichting, ontstaan door de fiscale onderwaardering ten opzichte van de bedrijfseconomische realiteit, compenseert de fiscus deze rekenrente inconsequentie. Echter, zonder dat het de fiscus geld kost. Sterker nog; een aanslag loonbelasting levert geld op! In tegenstelling tot de fiscale verplichting is de bedrijfseconomische waarde niet te vangen in een formule, maar vraagt visie en inzicht!

4. De Wet op het Financieel Toezicht: nog iemand die zich bemoeit met de pensioenverplichting?

Het is bijna hilarisch om te constateren dat een adviseur van complexe financiële producten nagenoeg uitsluitend wordt getoetst op kennis ten aanzien van de fiscale wet- en regelgeving: de fiscale pensioenverplichting. Deze specialist wordt echter niet getoetst op de essentie van het pensioen in eigen beheer in relatie tot de Wft - de vermogensadvieskant en, om nog specifiekere te zijn, de invulling daarvan door bancaire en/of verzekeringsproducten. Daarbij gaat het om het elementaire balansmanagement tussen de omvang van de werkelijke pensioenverlichting (passiefzijde) en de wijze waarop de (bestuurder van de) vennootschap streeft naar de dekking ervan (actiefzijde). Balansmanagement is ook het feit dat de pensioenverplichting van de vennootschap niet alleen een schuld is van de vennootschap aan de DGA en daarmee dus, mits goed gedekt, een bezitting is op de privébalans van de DGA. Een pensioen dat voor veel ondernemers van belang is als ze stoppen met werken. Lang niet iedereen heeft een onderneming te verkopen.

De oplossing: stel uw klant de vraag: fiscaal pensioen of echt pensioen?

De vraag gaat verder dan het aloude dilemma tussen kiezen voor 'eigen beheer' of voor 'verzekeren', en stelt veel meer de wens van de DGA centraal. Welke motivatie heeft de DGA eigenlijk? Als de DGA uitsluitend om fiscale motieven een eigen

beheersconstructie optuigt, is daar niets op tegen. De adviseur moet hem dan wel duidelijk maken dat dit geen spel zonder nieten (meer) is. Het fiscale motief vraagt om een zo licht mogelijke pensioenovereenkomst zonder enige verborgen verplichtingen. Voor de aanspraken die overblijven is fiscaal voordeel in te boeken, maar blijft de vraag actueel hoe de vennootschap omgaat met het eigen vermogen. Wordt dat geoormerkt om de realisatiekans van de pensioendoelstelling verder te verhogen? Of wordt dit (gedeeltelijk) gebruikt voor dividend? Het echte pensioenmotief stelt de oudedags- en risico-componenten voor de DGA-privé centraal en wordt daarmee een onderdeel van de inkomensplanning voor de DGA en zijn nabestaanden. Pensioen in eigen beheer is daarmee 'slechts' een productcomponent in de advisering. Uiteindelijk staat de rendementsvraag op het pensioengeld, en het risico dat de DGA bereid is daarmee te lopen, centraal. Dit daagt daarmee het productmanagement bij financiële instellingen uit om met effectieve producten te komen. Dat bepaalt het benodigde pensioenbudget dat door de vennootschap in eigen beheer kan worden geoormerkt. De recente plannen voor defiscalisering van het pensioen vanaf 2015 helpen daarbij, waarschijnlijk onbedoeld. De pensioenfiscaliteit is een smeltende gletsjer waaronder de werkelijke kracht van de uitvoering vandaan komt. Noodzaak tot inzicht in het benodigde rendement, gegeven de risicoappetijt van de DGA!

Eigen beheer is een mooi instrument en geeft ondernemers keuzevrijheid bij het inrichten van de oudedagsvoorziening. Daarmee wordt de fiscaliteit een middel, en is geen doel op zich meer. Zonder pensioenbeheer door DGA en adviseur wordt eigen beheer al snel eigen schuld. Maar wie is de schuldlige? An

Jack Borremans, partner van LNBB actuariësen + pensioenconsultants.